Journal of Education Graduate Studies Research
http://ednet.kku.ac.th/edujournal

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25

Factors Affecting the Stress of School Administrators under the Secondary Educational Service Area Office 25

ชานนทร์ มุ่งเขตกลาง [1] และ อาคม อึ่งพวง [2]
Chanon Moongkhetklang [1] and Arkom Eungpuang [2]
[1] สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Department of Educational Administration, Faculty of Education, Khon Kaen University
[2] สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
Department of Educational Administration, Faculty of Education, Khon Kaen University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 2) เพื่อศึกษาระดับความเครียดของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดและระดับความเครียดของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 4) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 132 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมีค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง 0.96 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบ Pearson Product Moment Coefficient และสร้างสมการถดถอย เพื่อพยากรณ์ตัวแปรตาม โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Enter Multiple Regression Analysis) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย พบว่า

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยภาพรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับ “น้อย” เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้าน อยู่ในระดับ “ปานกลาง” และ “น้อย” โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุด ตามลำดับ ได้แก่ ปัจจัยด้านองค์การ ปัจจัยด้านงาน และปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม

Corresponding author. Tel: Mobile+66 (0)8-9861-1282
E-mail address: Chanon.mkk@gmail.com

2. ความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยภาพรวม อยู่ในระดับ “พอประมาณ” เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้าน อยู่ในระดับ “พอประมาณ” และ “ทำให้เกิดความทุกข์” โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดตามลำดับ ได้แก่ ความจำไม่ค่อยจะดีอย่างที่เคย ความทนทานต่อโรคภัยต่าง ๆ ของร่างกายลดลง และรู้สึกเหนื่อยแม้จะได้นอนหลับอย่างเพียงพอก็ตาม สำหรับ รู้สึกไม่ค่อยจะดี ไม่มีคุณค่าและหดหู่ใจต่องานที่ทำอยู่ในเวลานี้ มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียด และความเครียดของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 มีความสัมพันธ์กันทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านที่มีความสัมพันธ์กันทั้งในเชิงบวก 3 อันดับแรกตามลำดับ ได้แก่ ปัจจัยด้านองค์การ (r = 0.843) ปัจจัยด้านงาน (r = 0.710) และปัจจัยด้านบุคคล (ความเป็นการศึกษาระดับปริญญาโท) (r = 0.363) สำหรับด้านที่มีความสัมพันธ์กันทั้งในเชิงลบ 3 อันดับแรก ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคคล (ความเป็นการศึกษาระดับปริญญาเอก) (r = –0.342) ปัจจัยด้านบุคคล (ความเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่) (r = –0.209) และ ปัจจัยด้านบุคคล (ความเป็นโรงเรียนขนาดกลาง) (r = –0.133)

4. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ที่ผ่านการทดสอบแล้วว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 2 ตัว คือ ปัจจัยด้านองค์การ (X_{14}) และ ปัจจัยด้านงาน (X_{15}) ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .852 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายหรืออำนาจพยากรณ์ ร้อยละ 72.50 (R^2= .725) โดยสามารถสร้างสมการถดถอย จากค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ ที่อยู่ในรูปคะแนนดิบ (b) และที่อยู่ในรูปคะแนนมาตรฐาน (b) ได้ดังต่อไปนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (Unstandardized Score)

$$Y' = -0.800 + 0.610(X_{14}) + 0.182(X_{15})$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standardized Score)

$$Z_y = 0.185\ Z_{X_{14}} + 0.705\ Z_{X_{15}}$$

คำสำคัญ : ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียด, ความเครียดของผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were to 1) study stress factors's level of school administrators under the secondary educational service area office 25 2) study the stress level of school administrators under the secondary educational service area office 25 3) study the relation between stress factors and stress level of school administrators under the secondary educational service area office 25 and 4). study stress factors that affecting the stress of school administrators under the secondary educational service area office 25. Sampling group consisted of 132 school administrators under the Secondary Educational Service Area office 25 during 2013 academic year. Research tool was a questionnaire with a reliability coefficient of 0.96. Data was analyzed by using computer program for calculating mean, percentage, standard deviation, and Pearson product moment coefficient. Regression equations were created for predicting dependent variables through Enter Multiple Regression Analysis and Stepwise Multiple Regression Analysis.

Research findings were as follows;

1. Overall image of the factors affecting the stress of school administrators under the Secondary Educational Service Area office 25 indicated a “less” level of mean score.

2. Overall image of the stress of school administrators under the Secondary Educational Service Area office 25 indicated a “adequately” level of mean score.

3. Overall image of the relation between the factors affecting the stress of school administrators under the Secondary Educational Service Area office 25 had the positive and negative relation between each other with a statistical significance at the .01 level. The first three positive relation were organization factor (r = 0.843), work factor (r = 0.710) and personal factor (the education in master degree) (r = 0.363). The first three negative relation were personal factor (the education in doctor degree) (r = –0.342), personal factor (the big size school) (r = –0.209) and personal factor (the middle size school) (r = –0.133)

4. Factors affecting the stress of school administrators under the Secondary Educational Service Area office 25 included Organization Factor (X_{14}) and Work Factor (X_{15}). The multiple correlation coefficient was .852 with a statistical significance at the .05 level. The predictive coefficient or predictive power was 72.50% (R^2= .725). These could be expressed in equations of unstandard and standard score as follows:

Unstandardized Score Predictive Equation

$$Y' = –0.800 + 0.610(X_{14}) + 0.182(X_{15})$$

Standardized Score Predictive Equation

$$Z_y = 0.185\, Z_{X_{14}} + 0.705\, Z_{X_{15}}$$

Keywords : Factors Affecting Stress, School Administrators

บทนำ

การบริหารงานใดให้ประสบความสำเร็จจำเป็นต้องมีผู้บริหารเพื่อทำหน้าที่วางแผน จัดองค์การ ควบคุมดูแล และจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาให้ทำงานลุล่วงตามเป้าหมาย [7] แต่ในการบริหารจัดการโรงเรียนนั้นเป็นงานที่มีความแตกต่างจากงานอื่น ๆ เพราะผู้ที่ทำหน้าที่บริหารโรงเรียนจะต้องทำให้นักเรียนบรรลุตามเป้าหมาย คือ การพัฒนาคน ซึ่งค่อนข้างยากและแตกต่างจากการบริหารธุรกิจที่มีเป้าหมายชัดเจน คือ กำไร (Profit) อีกทั้งยังเป็นงานที่ติดขัดไปกับสิ่งต่าง ๆ หลายอย่าง เช่น ระบบการบริหาร อำนาจหน้าที่ ความคล่องตัวในการจัดการ เป็นต้น [3] จากบริบทของการบริหารสถานศึกษาที่มีความแตกต่างจากการบริหารงานด้านอื่น ๆ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผลักดันให้ผู้บริหารต้องเผชิญกับบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบมากยิ่งขึ้น และส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาเกิดความเครียดในที่สุด ซึ่งความเครียดที่เกิดขึ้นนี้ถือเป็นโรคภัยร้ายแรงของผู้บริหาร เป็นทั้งพลังและแรงกดดันอันมีผลกระทบต่อชีวิตผู้บริหารอยู่เสมอ [4] และจะส่งผลกระทบไปถึงการพัฒนาผู้เรียนอันเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาในที่สุด

จากการศึกษาบริบทผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 พบว่า สถานศึกษาในสังกัด จะต้องเร่งพัฒนาครูและผู้เรียนให้สามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ทาง

การเรียนทุกลุ่มสาระ เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 5 คะแนน และเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน อีกทั้งต้องดำเนินการพัฒนาครู และผู้เรียน ให้มีความรู้เรื่องประชาคมอาเซียนตามยุทธศาสตร์ 2555 ของกระทรวงศึกษาธิการ [10] จากนโยบายข้างต้นเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาเกิดความกดดันหรือความเครียดในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี เพราะสถานศึกษาแต่ละแห่งต้องดำเนินการตามนโยบายเดียวกัน ภายใต้บริบทที่แตกต่างกัน

จากความสำคัญของความเครียดในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา และจากการศึกษางานวิจัย พบว่า ยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับความเครียดของผู้บริหารสถานศึกษาในบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 จึงเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 เพื่อเป็นสารสนเทศในการบริหารการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ให้มีคุณภาพต่อไป

คำถามการวิจัย

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 อยู่ในระดับใด

2. ความเครียดของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 อยู่ในระดับใด

3. ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดและระดับความเครียดของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 มีความสัมพันธ์อย่างไร

4. มีปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 หรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

2. เพื่อศึกษาระดับความเครียดของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดและระดับความเครียดของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

4. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25

วิธีดำเนินการวิจัย

1. **ระเบียบวิธีวิจัย** การวิจัยครั้งนี้เป็นศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงสำรวจ

2. **ประชากรที่ใช้ในการวิจัย** ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 จำนวน 199 คน [10]

3. **กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย** กำหนดขนาดตัวอย่างด้วยตารางของ Krejcie และ Morgan และทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามขนาดของโรงเรียน 4 ขนาด ได้แก่ 1) โรงเรียนขนาดเล็ก 2) โรงเรียนขนาดกลาง 3) โรงเรียนขนาดใหญ่ และ 4) โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 132 คน

4. **ตัวแปรที่ศึกษา** ตัวแปรต้นของการวิจัย ได้มาจากการสังเคราะห์วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 24 เรื่อง ได้ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของผู้บริหารสถานศึกษาในครั้งนี้ จำนวน 4 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยด้านบุคคล

2) ปัจจัยด้านองค์การ 3) ปัจจัยด้านงาน และ 4) ปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม ส่วนตัวแปรตาม คือ ความเครียดของผู้บริหารสถานศึกษา

5. **เครื่องมือการวิจัย** การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในวิจัย ประกอบด้วย 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของผู้บริหารสถานศึกษา และตอนที่ 2 คือ แบบวัดความเครียดของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งประยุกต์มาจากแบบวัดความเครียดของ Davis, Eshelman และ McKay [12]

6. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ผู้วิจัยขอหนังสือจากสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อจัดส่งไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง หลังจากนั้นจึงดำเนินการส่งแบบสอบถามผ่านทางไปรษณีย์ และส่งด้วยตนเอง

7. **การวิเคราะห์ข้อมูล** เครื่องมือการวิจัยตอนที่ 1 และ 2 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ซึ่งได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หลังจากนั้น จึงทำการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ ใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และสุดท้าย คือ การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดโดยใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ และสถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

1. **สรุปผลวิจัย**

1.1 ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยภาพรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับ “น้อย”

1.2 ระดับความเครียดของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ความเครียดของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยภาพรวม อยู่ในระดับ “พอประมาณ” เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้าน อยู่ในระดับ “พอประมาณ” และ “ทำให้เกิดความทุกข์” โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดตามลำดับ ได้แก่ ความจำไม่ค่อยจะดีอย่างที่เคย ความทนทานต่อโรคภัยต่าง ๆ ของร่างกายลดลง และรู้สึกเหนื่อยแม้จะได้นอนหลับอย่างเพียงพอก็ตาม สำหรับรู้สึกไม่ค่อยจะดี ไม่มีคุณค่าและหดหู่ใจต่องานที่ทำอยู่ในเวลานี้ มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย

1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียด กับความเครียดของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียด และความเครียดของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 มีความสัมพันธ์กันทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ

1.4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า มีตัวแปรที่ทดสอบแล้วว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ตัว คือ ปัจจัยด้านองค์การ และ ปัจจัยด้านงาน ซึ่งสามารถสร้างสมการถดถอย จากค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ได้ดังต่อไปนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ (Unstandardized Score)

$$Y' = -0.800 + 0.610(X_{14}) + 0.182(X_{15})$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standardized Score)

$$Z_y = 0.185\, Z_{X_{14}} + 0.705\, Z_{X_{15}}$$

2. **อภิปรายผล**

2.1 ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยภาพรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับ “น้อย” ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ที่ดีต่อองค์กร มีการ

บริหารงานอย่างเป็นระบบ และได้รับการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาและบุคคลคนรอบข้างเป็นอย่างดี

ด้านปัจจัยบุคคล พบว่า ตัวแปรทุกตัว ไม่ส่งผลต่อระดับความเครียดของผู้บริหารสถานศึกษา เพราะตัวแปรด้านปัจจัยบุคคลเป็นเพียงความแตกต่างระหว่างบุคคลที่มี เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ ขนาดโรงเรียนแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของภารดี คำมา [5] ที่พบว่า ปัจจัยสภาพส่วนตัว ซึ่งได้แก่ ตัวแปรเพศ อายุ วุฒิการศึกษาประสบการณ์การทำงาน ไม่ถูกคัดเลือกเข้าสมการพยากรณ์

ในด้านปัจจัยด้านองค์การ โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “ปานกลาง” เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายข้อ อยู่ในระดับ “ปานกลาง” และ “น้อย” โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ ท่านต้องปฏิบัติงานหลายหน้าที่ในเวลาเดียวกัน มีปัญหาเกี่ยวกับระเบียบของวินัยนักเรียนอยู่เสมอ และจำนวนครูไม่สอดคล้องกับภาระงานของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ คุณศักดิ์ ศรีลำไพ [1] ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะเกิดความเครียดเมื่อพบว่าครูหย่อนสมรรถภาพในการปกครองดูแลนักเรียน สำหรับท่านมักจะขัดแย้งกับผู้อื่น เพราะมีความคิดเห็นไม่ตรงกันอยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ยเป็นอันดับสุดท้าย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ชาญชัย เสียงสังข์ [2] ที่พบว่าผู้บริหารจะเกิดความเครียดเมื่อไม่สามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งได้ เมื่อรู้ว่าตนเองแก้ปัญหาความขัดแย้งในระดับที่ไม่น่าพอใจ และเมื่อต้องจัดการแก้ปัญหากรณีนักเรียนทำผิดระเบียบวินัย

ปัจจัยด้านงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของชาญชัย เสียงสังข์ [2] ที่พบว่า ความเครียดจากด้านการทำงานของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าความเครียดในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ เมื่อต้องทำหน้าที่ดูแลประสานงานระหว่างบุคคลหลายกลุ่มที่มีความคิดเห็นไม่ตรงกัน เมื่อรู้สึกว่ามีภาระหนักมากเกินไปจนไม่สามารถทำให้เสร็จในแต่ละวันได้ และเมื่อต้องทำอะไรที่เป็นเรื่องด่วนอยู่ตลอดเวลา

ด้านการสนับสนุนทางสังคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับ “น้อย” ที่เป็นเช่นนี้ เพราะผู้บริหารสถานศึกษาได้รับการสนับสนุนทางสังคมอย่างเพียงพอ สอดคล้องกับการศึกษาของ ชาญชัย เสียงสังข์ [2] ที่พบว่า ถ้าผู้บริหารได้รับการสนับสนุนทางสังคมที่ดีจากผู้บังคับบัญชา เพื่อน ผู้บริหาร ผู้ใต้บังคับบัญชาและครอบครัวจะทำให้ ผู้บริหารมีกำลังใจ ที่จะเผชิญต่อภาวะกดดันต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดความเครียด จึงทำให้ลดความเครียดของผู้บริหารลงได้

2.2 ระดับความเครียดของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับ “พอประมาณ” ทั้งนี้อาจเป็น เพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาได้รับการสนับสนุนทางสังคมที่ดี จากผู้บังคับบัญชา เพื่อนผู้บริหาร ครู ครอบครัว และจากชุมชน ความเครียดระดับนี้ถือว่าเป็นความเครียดที่ดี เพราะอยู่ในระดับที่ช่วยกระตุ้นการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับ Dubrin อ้างถึงใน เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ [9]) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารควรจะมีระดับความเครียดที่เหมาะสม ซึ่งเป็นความเครียดที่ดี (Eustress) เพื่อกระตุ้นให้อยากทำงาน

2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียด กับความเครียดของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า มีความสัมพันธ์กันทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ ด้านที่มีความสัมพันธ์กันทั้งในเชิงบวก 3 อันดับแรกตามลำดับ ได้แก่ ปัจจัยด้านองค์การ ปัจจัยด้านงาน และปัจจัยด้านบุคคล (ความเป็นการศึกษาระดับปริญญาโท) ที่เป็นเช่นนี้ เพราะผู้บริหารมีภาระงานที่ต้องรับผิดชอบที่องค์การเป็นจำนวนมาก และส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาที่ระดับปริญญาโท และสอดคล้องกับการศึกษาของ Kathy J. Carroll ที่พบว่า ความเครียดจากงาน (Task Based Stress) เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับสุขภาพจิตและสุขภาพกายของผู้อำนวยการโรงเรียนรัฐบาลอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติ สำหรับด้านที่มีความสัมพันธ์กันทั้งในเชิงลบ 3 อันดับแรก ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคคล (ความเป็นการศึกษาระดับปริญญาเอก) ปัจจัยด้านบุคคล (ความเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่) และปัจจัยด้านบุคคล (ความเป็นโรงเรียนขนาดกลาง) ที่เป็นเช่นนี้ เพราะระดับการศึกษาที่สูงขึ้นบวกกับความมีประสบการณ์ในบริหารงานมาเป็นระยะเวลายาวนาน ช่วยให้ผู้บริหารมีความสามารถในการจัดการกับความเครียดได้ดี อีกทั้งการบริหารโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง ค่อนข้างมีความพร้อมในด้านบุคลากรงบประมาณ และทรัพยากรอื่น ๆ ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้ความสัมพันธ์เป็นไปใน เชิงลบ

2.4 **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของผู้บริหารสถานศึกษา** พบว่า ปัจจัยด้านองค์การเป็นตัวแปรแรกที่เข้าสู่สมการพยากรณ์ แสดงให้เห็นว่า ความคลุมเครือในบทบาท ความขัดแย้งในบทบาท และ ขนาดของโรงเรียน ส่งผลต่อความเครียดของผู้บริหารสถานศึกษา ส่วนตัวแปรตัวที่ 2 คือ ปัจจัยด้านงาน เป็นตัวแปรที่สองที่เข้าสู่สมการพยากรณ์ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญงานที่ส่งผลต่อความเครียดซึ่งประกอบด้วยภาระงานและเวลาในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุดแสง หมื่นราม [6] ที่พบว่าปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดด้านลักษณะงาน สามารถพยากรณ์ความเครียดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างชัดเจน และสอดคล้องกับ สุนีรัตน์ เอี่ยมประไพ [8] ที่พบว่า ประสบการณ์ในการทำงาน และความขัดแย้งในบทบาท เป็นตัวแปรหนึ่ง ที่มีความสามารถในการพยากรณ์ความเครียดของผู้บริหารได้

ข้อเสนอแนะ

1. **ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้**

1.1 จากการศึกษาพบว่าความเครียดของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยภาพรวม อยู่ในระดับ “พอประมาณ” ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญและเอาใจใส่การดูแลสุขภาพจิตของตนเองอย่างสม่ำเสมอ และพึงระวังไม่ให้เกิดความเครียดในการบริหารงานจนมากเกินไป เพราะความเครียดในระดับที่สูง จะส่งผลกระทบต่อทั้งสุขภาพจิตและสุขภาพกายของผู้บริหาร

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 ควรจัดทำโครงการที่เกี่ยวข้องกับการผ่อนคลายความเครียด หรือวิธีการจัดการความเครียดให้กับผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถรักษาความเครียดของตนเองให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม และสามารถรับมือกับสุขภาพจิตของตนเองได้ ซึ่งจะช่วยให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 เป็นองค์การที่มีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพบนพื้นฐานความสุขของคนในองค์การ

2. **ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป**

2.1 ควรมีการนำตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความเครียดของผู้บริหารสถานศึกษา เช่น ปัจจัยด้านบุคคล (ความเป็นการศึกษาระดับปริญญาโท) ปัจจัยด้านบุคคล (ความเป็นผู้อำนวยการ) ปัจจัยด้านบุคคล (ความมีประสบการณ์น้อยกว่า 5 ปี) ปัจจัยด้านบุคคล (ความมีประสบการณ์ 5-10 ปี) และปัจจัยด้านการสนับสนุนทางสังคม ไปทำการศึกษาเพิ่มเติมในเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ เพื่อให้การวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดมีความมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 เพื่อให้ทราบปัจจัยอื่น ๆ เพิ่มเติมนอกเหนือจากการวิจัยเชิงปริมาณ

เอกสารอ้างอิง

[1] คูณศักดิ์ ศรีลำไพ. **ความเครียดต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 2549.

[2] ชาญชัย เสียงสังข์. **ปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา เขตการศึกษา 12**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี. 2547.

[3] ธร สุนทรายุทธ. **การบริหารจัดการเชิงปฏิรูป**. กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์. 2551.

[4] พาไชย โชติพันธุ์โสภณ. **ปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. 2548.

[5] ภารดี คำมา. **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สำนักงานบัณฑิตศึกษา สถาบันราชภัฏเลย. 2548.

[6] สุดแสง หมื่นราม. **ปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดของผู้บริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2**.วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราภัฏราชนครินทร์. 2554.

[7] สุนทร โคตรบรรเทา. **หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน. 2551.

[8] สุนีรัตน์ เอี่ยมประไพ. **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเครียดของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสระบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์. 2546.

[9] เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์. **ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยการบริหารการศึกษา หน่วยที่ 8-9**. พิมพ์ครั้งที่ 5. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2545.

[10] สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. **แผนปฏิบัติการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ปีงบประมาณ พ.ศ. 2555**. ขอนแก่น: กลุ่มนโยบายและแผน. 2555.

[11] Kathy J. Carroll. **CONSEQUENCES OF STRESS FOR PUBLIC SCHOOL SUPERINTENDENTS**. Degree of Doctor of Education, Faculty of the Graduate College, the Oklahoma State University. Martha Davis, Elizabeth Robbins Eshelman 2010

[12] Matthew Mcky. **TheRelacation& Stress Reduction Workbook**. Oakland: New Harbinger. 2000.